Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal
Regieorganisatie Transitie
Landelijke Gebied

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6011 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lvvn

Datum 23 november 2026
Betreft Verzamelbrief met reactie op verzoeken van de vaste Kamercommissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Ons kenmerk
DGRTLG / 108933483

Uw kenmerk
2026Z16238/2026D42492
2026Z16315/2026D42496
2026Z18933/2026D46600
2026Z19489/2026D49674
2026Z20793/2026D49673
2026Z15969/2026D42474
2026Z17151/2026D42554
2026Z21759/2026D55472

Bijlage(n)
4

Geachte Voorzitter,

Met deze brief informeer ik u over de afhandeling van een aantal verzoeken van de vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Het gaat om reacties op aan uw commissie gerichte brieven en om nadere informatie waarom uw commissie heeft gevraagd. Om uw Kamer overzichtelijk te informeren, stuur ik deze reacties gebundeld in één brief. De reacties aan derden zijn als bijlagen bijgevoegd. Het betreft de volgende onderwerpen:

- Afschrift brief Balkweg Advies, namens meerdere agrarische ondernemers, aan MLVVN mbt vertraagde uitbetaling beheersubsidie 2025 door RVO;
- Afschrift brief Provincie Utrecht aan minister van Landbouw Voedsel Visserij en Natuur m.b.t. vastgesteld definitief Utrechts Programma Landelijk Gebied;
- Reactie, namens boerenfamilie, m.b.t. handelwijze Provincie Groningen
- Aangenomen motie door gemeenteraad Westerwolde 'Geef boer ÉN platteland toekomst' d.d. 16 september 2026;
- Afschrift brief gemeenten Dinkelland, Losser en Tubbergen aan minister van Landbouw Visserij Voedselzekerheid en Natuur m.b.t. gezamenlijke reactie van drie gemeenten uit Noordoost-Twente op aanpak van stikstof, natuur en landbouw;
- Afschrift brief Gemeente Woudenberg aan MLVVN mbt reactie op Kamerbrief 'Weer ruimte voor de boer, natuur en bouw: maatregelenpakket voor landbouw, natuur en stikstof';
- Oproep 'Trek de voorliggende stikstofplannen in en zoek samen met de boeren naar gebiedsgerichte oplossingen van CDA Wierden-Enter en CATB Wierden;
- Oproep 'Geef de uitvoering van het stikstofbeleid gebiedsgericht vorm' van CDA Dinkelland, namens CDA-fracties in Noordoost-Twente.

Afschrift brief Balkweg Advies, namens meerdere agrarische ondernemers, aan MLVVN m.b.t. vertraagde uitbetaling beheersubsidie 2025 door RVO.
Balkweg Advies heeft d.d. 14 juli 2026, namens meerdere agrarische ondernemers, een brief aan mij gericht met het verzoek om de vertraging van de subsidie-uitbetalingen van de regeling Samenwerking in veenweiden en overgangsgebieden Natura2000 zo snel mogelijk op te lossen.
In de procedurevergadering van 9 jl. september heeft de commissie besloten mij om een reactie te vragen op deze brief. Uw verzoek is op 10 september jl. ontvangen (kenmerk 2026Z16238/2026D42492). De aan mij gerichte brief is beantwoord op 15 september 2026 en de beantwoording is bijgevoegd.

Directoraat-generaal Regieorganisatie Transitie Landelijke Gebied

DGRTLG / 108933483

Zoals in de beantwoording al is gemeld betreur ik het dat er in de afhandeling van de deelbetalingen vertraging is ontstaan. Ik begrijp dat dit voor deelnemers en penvoerders tot veel onzekerheid heeft geleid en de financiële druk groot is. Deze complexe regeling heeft de volle aandacht van het ministerie van LVVN en van RVO. Uiteindelijk zijn voor de streefdatum van 9 oktober op twee na alle deelbetalingsverzoeken zijn uitbetaald. Door ICT-problemen konden deze laatste twee deelbetalingsverzoeken pas in de week erna worden afgehandeld. Daarmee zijn medio oktober 2026 alle betalingen voldaan. Er is bij de deelbetalingsverzoeken door de samenwerkingsverbanden in veenweidegebieden €10 miljoen aangevraagd en door de samenwerkingsverbanden in overgangsgebieden Natura2000 is €38 miljoen aangevraagd.

Er wordt hard gewerkt aan het voorkomen van soortgelijke vertragingen in de toekomst zodat ondernemers niet nogmaals hiermee te maken krijgen. Ik vertrouw erop dat de agrarische ondernemers hierdoor verder kunnen met de uitvoering van de regeling.

Afschrift brief Provincie Utrecht aan minister van Landbouw Voedsel Visserij en Natuur m.b.t. vastgesteld definitief Utrechts Programma Landelijk Gebied.
De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft een brief ontvangen van Provincie Utrecht te Utrecht d.d. 15 juli 2026 over “Afschrift brief Provincie Utrecht aan minister van Landbouw Voedsel Visserij en Natuur m.b.t. vastgesteld definitief Utrechts Programma Landelijk Gebied”.
In de procedurevergadering van 9 september 2026 heeft de commissie besloten om een reactie te vragen namens de minister van LVVN.
De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft mij op 10 september 2026 verzocht te reageren op de brief van de provincie Utrecht van 15 juli 2026 over het vastgestelde Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) (kenmerk 2026Z16315/2026D42496).

Ik waardeer de inzet van de provincie Utrecht om met het UPLG een samenhangend pakket aan maatregelen voor natuurherstel, water, bodem en toekomstbestendige landbouw te realiseren. Op 11 september heb ik het UPLG persoonlijk in ontvangst genomen. Sindsdien vindt op ambtelijk en bestuurlijk niveau overleg plaats over de samenhang tussen het UPLG en de verdere uitwerking van de rijksaanpak. Zo heeft er donderdag 22 oktober contact plaatsgevonden op hoog ambtelijk niveau met de gedeputeerde.

In haar brief vraagt de provincie Utrecht aandacht voor drie onderwerpen:

1. Generieke normering: de Utrechtse ammoniakemissienorm per hectare versus de aangekondigde rijksnormering op basis van fosfaatrechten.
2. Zonering rondom Natura 2000-gebieden: de verschillen tussen de Utrechtse zoneringsaanpak en de voorgenomen rijkszonering, inclusief de mogelijkheden voor provinciaal maatwerk.

3. Financiering: de beschikbaarheid van voldoende middelen voor de veenweideopgave en de bossenstrategie.

Directoraat-generaal Regieorganisatie Transitie Landelijke Gebied

In een aanvullende brief van 16 oktober 2026 heeft de provincie Utrecht haar aandachtspunten nader onder de aandacht gebracht. De inhoud van beide brieven wordt betrokken bij de lopende ambtelijke en bestuurlijke gesprekken over de verdere uitwerking van de rijksaanpak en de aansluiting daarvan op het UPLG. De keuze voor de generieke normering wordt op rijksniveau gemaakt, waarbij inmiddels gekozen is voor een norm per fosfaatrecht, waarbij er gezocht wordt naar mogelijkheden voor een gelijk speelveld voor extensieve veehouderij.
Voor de zoneringsaanpak biedt het Rijk ruimte voor provinciaal maatwerk o.a. via een omwisselbeslissing, mits sprake is van juridisch geborgde maatregelen met een aantoonbaar gelijkwaardig doelbereik, die uitvoerbaar zijn en binnen de financiële kaders passen. Ook de financieringsvraagstukken worden in de verdere uitwerking betrokken, waarbij de ambities en beschikbare middelen in samenhang moeten worden bezien.
De verdere uitwerking van de rijksaanpak, waaronder de instructieregels en de mogelijkheid van een omwisselbeslissing, is toegelicht in de Kamerbrief “Ontwerpprogramma Landbouw, Natuur en Stikstof en Wetsvoorstel voor vastlegging van de emissiedoelen” van 3 november 2026. De selectie van Natura 2000-gebieden volgt naar verwachting in januari 2027.

De komende periode blijven het Rijk en de provincie Utrecht in gesprek over de aansluiting tussen de rijksaanpak en het UPLG, met als gezamenlijk doel natuurherstel en daarmee het stapsgewijs weer mogelijk maken van vergunningverlening. De Kamerbrief biedt ook ruimte om sneller met een omwisselbeslissing te komen; hiertoe zal met voorrang in gesprek worden gegaan met o.a. Utrecht.

Reactie, namens boerenfamilie, m.b.t. handelwijze Provincie Groningen
Met deze brief geef ik invulling aan het verzoek van de vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur van 28 september 2026 om een reactie op de brief van een betrokken burger over de handelwijze van de provincie Groningen jegens een boerenfamilie uit Lucaswolde (kenmerk 2026Z18933/2026D46600).

Ik waardeer de betrokkenheid van de briefschrijver bij de familie en neem kennis van zijn oprechte zorgen over de beschreven gang van zaken. Een onteigening is ingrijpend voor de betrokkenen. Zorgvuldige besluitvorming en een respectvolle bejegening van burgers zijn daarbij van groot belang. De besluitvorming over agendering in Provinciale Staten valt onder de verantwoordelijkheid van het presidium van Provinciale Staten. Zij toetsen of agendering past binnen het regelement van orde van Provinciale Staten. Als minister van LVVN heb ik ten aanzien hiervan geen toezichttaak of zeggenschap. Voor de duidelijkheid vermeld ik dat de besluitvorming in Provinciale Staten al heeft plaatsgevonden op 15 april 2026 en niet in september 2026, zoals u misschien kunt opmaken uit de brief van de briefschrijver. Vanuit deze verantwoordelijkheidsverdeling past het mij niet een inhoudelijk oordeel te geven over de individuele casus of de beschreven bejegening. Ik zie daarom geen aanleiding voor inhoudelijke inmenging vanuit mijn ministerie.

Aangenomen motie door gemeenteraad Westerwolde 'Geef boer ÉN platteland toekomst' d.d. 16 september 2026

De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft mij op 8 oktober 2026 verzocht te reageren op de motie ‘Geef boer ÉN platteland toekomst’, die de gemeenteraad van Westerwolde op 16 september 2026 heeft aangenomen (kenmerk 2026Z19489/2026D49674).

Directoraat-generaal Regieorganisatie Transitie Landelijke Gebied

Ik waardeer de betrokkenheid van de gemeenteraad bij de toekomst van de landbouw en het platteland. De motie laat de zorgen zien over de gevolgen van het maatregelenpakket dat het kabinet op 26 juni 2026 heeft gepresenteerd.

Stapeling en uitvoerbaarheid van maatregelen
De gemeenteraad vraagt aandacht voor de stapeling van maatregelen en de gevolgen daarvan voor de haalbaarheid, betaalbaarheid en uitvoerbaarheid voor agrarische ondernemers. Ik begrijp deze zorgen.

Het kabinet werkt aan een samenhangend pakket om de natuur te herstellen, vergunningverlening weer mogelijk te maken en agrarische ondernemers toekomstperspectief te bieden. Hiervoor is € 20 miljard beschikbaar. Met mijn Kamerbrief van 3 november 2026 over het Ontwerpprogramma Landbouw, Natuur en Stikstof en het wetsvoorstel voor vastlegging van de emissiedoelen heb ik uw Kamer geïnformeerd over de verdere uitwerking en vastlegging van dit pakket. Daarbij is nadrukkelijk aandacht voor regionale verschillen, gebiedsgericht maatwerk en de uitvoerbaarheid van maatregelen. Ook de ondersteuning van agrarische ondernemers is een belangrijk onderdeel van de aanpak.

Toekomstperspectief en leefbaarheid
De gemeenteraad benadrukt het belang van de landbouw voor de lokale economie, werkgelegenheid en leefbaarheid van dorpen. Ik onderschrijf dit belang. Een sociaal en economisch sterk platteland is daarom onderdeel van de kabinetsaanpak. Het kabinet stelt € 100 miljoen beschikbaar om samen met inwoners en maatschappelijke partijen de vitaliteit van het platteland te versterken.

Gebiedsgericht maatwerk en betrokkenheid van gemeenten
De gemeenteraad vraagt daarnaast aandacht voor regionale verschillen en gebiedsgericht maatwerk. In mijn Kamerbrief van 3 november 2026 heb ik toegelicht hoe het kabinet bij de gebiedsgerichte aanpak rekening wil houden met de specifieke omstandigheden en opgaven van gebieden. De mogelijkheden voor gebiedsgericht maatwerk worden de komende periode verder uitgewerkt.

In de gemeente Westerwolde ligt het Natura 2000-gebied Lieftinghsbroek. Het ministerie van LVVN is met de provincie Groningen in gesprek over de aanpak van dit gebied, waarbij natuurherstel, het terugdringen van de stikstofbelasting en het perspectief voor vergunningverlening belangrijke onderwerpen zijn. Daarbij is ook aandacht voor het toekomstperspectief van agrarische ondernemers die in het gebied blijven ondernemen.

Het kabinet vindt het belangrijk gemeenten te betrekken bij de verdere uitwerking van de plannen. LVVN is hierover in contact met de VNG en de P10. Ook zijn regionale bijeenkomsten georganiseerd, waaraan gemeenten hebben deelgenomen.

Tot slot
Ik neem de zorgen van de gemeenteraad van Westerwolde serieus. Bij de verdere uitwerking van het maatregelenpakket blijft het kabinet aandacht houden voor de uitvoerbaarheid, het toekomstperspectief van agrarische ondernemers en de

leefbaarheid van het platteland. Samenwerking met medeoverheden en maatschappelijke partijen blijft daarbij van groot belang.

Afschrift brief gemeenten Dinkelland, Losser en Tubbergen aan minister van Landbouw Visserij Voedselzekerheid en Natuur m.b.t. gezamenlijke reactie van drie gemeenten uit Noordoost-Twente op aanpak van stikstof, natuur en landbouw.
En **Afschrift brief Gemeente Woudenberg aan MLVVN mbt reactie op Kamerbrief 'Weer ruimte voor de boer, natuur en bouw: maatregelenpakket voor landbouw, natuur en stikstof'**
De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft een brief ontvangen van de gemeenten Dinkelland, Losser en Tubbergen met betrekking tot gezamenlijke reactie van drie gemeenten uit Noordoost-Twente op aanpak van stikstof, natuur en landbouw d.d. 30 september 2026.
In de procedurevergadering van 7 oktober 2026 heeft de commissie besloten om een reactie te vragen namens de minister van LVVN. Deze heb ik op 8 oktober jl. ontvangen (kenmerk 2026Z20793/2026D49673).

Ook ontving de commissie een brief van Gemeente Woudenberg d.d. 24 september 2026 over “Afschrift brief Gemeente Woudenberg aan minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur m.b.t. reactie op Kamerbrief 'Weer ruimte voor de boer, natuur en bouw: maatregelenpakket voor landbouw, natuur en stikstof'”.
Hierover heeft de in de procedurevergadering van 4 november 2026 besloten om een reactie te vragen namens de minister van LVVN. Deze heb ik op 4 november ontvangen (kenmerk 2026Z21759/2026D55472)

Ik ben bekend met deze brieven, deze zijn mij ook direct toegezonden door de betreffende gemeenten. Ik heb meerdere brieven van gemeenten gekregen. Alle gemeenten hebben inmiddels een reactie namens mij ontvangen. Ook waren zij uitgenodigd voor de webinar voor medeoverheden over de toelichting op de Kamerbrief van 3 november. Deze webinar heeft op 9 november plaatsgevonden en was gericht op de ambtelijke organisaties.
Naar aanleiding van deze laatste kamerbrief zijn ook bestuurders van gemeenten die daarin geïnteresseerd waren uitgenodigd voor het bestuurlijk diner op 9 november. Deze uitnodiging verliep via het netwerk van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en deelname hieraan was voor bestuurders vrijwillig.

Oproep 'Trek de voorliggende stikstofplannen in en zoek samen met de boeren naar gebiedsgerichte oplossingen van CDA Wierden-Enter en CATB Wierden.
En **Oproep 'Geef de uitvoering van het stikstofbeleid gebiedsgericht vorm' van CDA Dinkelland, namens CDA-fracties in Noordoost-Twente**
De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft een brief ontvangen van CDA Dinkelland d.d. 7 juli 2026 over “Oproep 'Geef de uitvoering van het stikstofbeleid gebiedsgericht vorm' van CDA Dinkelland, namens CDA-fracties in Noordoost-Twente. Ook heeft de commissie een brief ontvangen van CDA Wierden-Enter d.d. 21 augustus 2026 over “Oproep 'Trek de voorliggende stikstofplannen in en zoek samen met de boeren naar gebiedsgerichte oplossingen' van CDA Wierden-Enter en CATB Wierden”.

In de procedurevergadering van 7 oktober 2026 heeft de commissie besloten om een reactie te vragen namens de minister van LVVN, deze heb ik op 8 oktober jl. ontvangen (kenmerken 2026Z15969/2026D42474 en 2026Z17151/2026D42554).

Directoraat-generaal Regieorganisatie Transitie Landelijke Gebied

Ik ben bekend met de zorgen zoals genoemd in de brieven. De afgelopen periode heb ik de gesprekken met de gemeenten, maar ook de koepelorganisatie VNG en P10, geïntensiveerd. Ook zijn er vanuit verschillende gemeenten brieven gestuurd, die ik al heb beantwoord. De belangrijkste punten in deze brieven hebben betrekking op het toekomstperspectief voor agrariërs en oog hebben voor de lokale gebiedseigen kenmerken en belangen.

Op 3 november jl. heb ik een nieuwe Kamerbrief verstuurd[1] met een concretisering van het voorgenomen beleid. Hiermee beoog ik recht te doen aan de zorgen die leven. Uiteraard zoek ik ook komende periode weer verdere afstemming met de betrokken gemeenten.

De brief van CDA Wierden-Enter en CATB Wierden is mij ook direct toegezonden. Deze brief is beantwoord op 9 november 2026 en de beantwoording, in overeenkomst met mijn reactie aan uw Kamer, is bijgevoegd.

Jaimi van Essen
Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

[1] Kamerstukken 2026Z23902 en 2026D55201